

Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk

*Av Silje Ragnhildstveit
Universitetet i Bergen*

Sammendrag

Artikkelen presenterer noen resultater fra masteravhandlingen min der jeg undersøkte om morsmålet påvirker tilegnelsen av genus i norsk som andrespråk. Jeg undersøkte genustildelingen i mellomspråket til tyske, nederlandske, spanske, vietnamesiske og engelske innlærere som har tatt *Språkprøven i norsk for voksne innvandrere*. Det mest oppsiktsvekkende resultatet er at de vietnamesiske innlærerne, som har et morsmål uten genus, har mest korrekt genustildeling sammenlignet med de andre morsmålsgruppene. En mulig forklaring på dette resultatet er at morsmålet påvirker andrespråksinnlæringen slik at det fører til ulike måter å lære genus på. Videre presenterer jeg et resultat som viser at den vietnamesiske morsmålsgruppen mangler genustildeling i større grad enn de andre morsmålsgruppene. Dette kan kanskje skyldes egenskaper ved klassifikatorsystemet i vietnamesisk. Jeg presenterer også et resultat som viser at innlærerne bruker maskulinum som defaultgenus.

Nøkkelord: andrespråklæring, genus, transfer, funksjonalistisk læringsteori.

Innledning

Denne artikkelen er basert på min masteravhandling fra 2009 med tittelen *Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk. En korpusbasert studie*. (Ragnhildstveit 2009). Masteravhandlingen er en del av

ASKeladden-prosjektet – Morsmålstransfer i norsk innlærerspråk. En korpusbasert metode, ved Universitetet i Bergen.¹ Jeg valgte genus som språklig emne for det første fordi jeg som lærer har opplevd det som vanskelig å undervise i genus for andrespråksinnlærere, og for det andre fordi det synes å være bred enighet om at genus er en vanskelig kategori for andrespråksinnlærere å tilegne seg. Et mål for masteravhandlingen var derfor å komme nærmere en forståelse av hvilke utfordringer andrespråksinnlærere står overfor i innlæringen av genus, og samtidig kaste lys over hvordan morsmålet eventuelt påvirker denne prosessen.

Ved bruk av *ASK – norsk andrespråkskorpus*² har jeg undersøkt innlærernes genustildeling i testbesvarelser som er skrevet av innlærere som har tatt *Språkprøven i norsk for voksne innvandrere*. For å kunne påvise eventuell morsmålstransfer har jeg brukt Jarvis' metode (2000) og sammenlignet genustildelingen i mellomspråket til morsmålsgrupper med morsmål som er ulike når det gjelder genussystem. De utvalgte morsmålsgruppene og forskjellene mellom dem ser vi i tabell 1.

Tabell 1: Utvalg av morsmålsbakgrunner

	Målspråk	Morsmål				
Språk	Norsk ³	Tysk	Nederlandsk	Spansk	Vietnamesisk	Engelsk
Genus-system	<i>Maskulinum</i>	<i>Maskulinum</i>	<i>Fellesgenus</i>	<i>Maskulinum</i>	—	—
	<i>Femininum</i>	<i>Femininum</i>		<i>Femininum</i>		
	<i>Nøytrum</i>	<i>Nøytrum</i>	<i>Nøytrum</i>		<i>Klassifiktorspråk</i>	

Denne artikkelen redegjør for noen av resultatene fra masteravhandlingen. Jeg vil særlig ta opp at det er den vietnamesiske morsmålsgruppen som skiller seg fra de andre. Dette er kanskje ikke så overraskende, men det som imidlertid er svært oppsiktsvekkende og interessant, er at de skiller seg fra de andre morsmålsgruppene ved å ha mest korrekt genustildeling. På grunnlag av funksjonalistisk teori om andrespråkslæring og forholdet mellom funksjonsdrevet og formdrevet læring, basert på Bates og MacWhinney (1989), presenterer jeg blant annet en hypotetisk forklaring på dette resultatet. Jeg tar også opp at den vietnamesiske morsmålsgruppen mangler genustildeling i større grad enn de andre morsmålsgruppene. Dette kan muligens skyldes egenskaper ved klassifiktorsystemet i vietnamesisk.

Videre presenterer jeg et resultat som viser at innlærerne bruker maskulinum som defaultgenus, noe som kan knyttes til teori om genus basert på Trossterud (2001).

Teoretisk utgangspunkt

Genus som grammatisk kategori

Genus er en kompleks kategori som kan defineres på ulike måter. Franceschina (2005) viser et utvalg av genusdefinisjoner og grupperer dem under fire definatoriske grunnlag ut fra hvilken egenskap ved genus som er vektlagt (Franceschina 2005:70-71):

1. type av grammatisk fenomen:
”gender is an exhaustive classification of all nouns” (Nichols 1992:135).
2. manifestasjon:
”[gender is] a system in which the class to which a noun is assigned is reflected in the forms that are taken by other elements syntactically related to it” (Matthews 1997:248).
3. funksjon:
”[grammatical gender] has an important role in signaling grammatical relations between words in a sentence” (Crystal 2003:197).
4. tildeling:
”[...] in many (and perhaps most) languages the gender assignment of nouns is semantically arbitrary except that of animate nouns or for human nouns gender is predictable from sex [...]” (Nichols 1992:125).

Ifølge det første definatoriske grunnlaget, og Nichols definisjon (1992), kan altså genus sees på som et grammatisk fenomen som klassifiserer substantiv i ulike genuskategorier. I et diakront perspektiv kan genus ha oppstått på grunnlag av menneskets klassifisering av substantiv ut fra semantikk. Klassifiseringen kan ha skjedd ut fra skillet mellom levende og ikke-levende, der levende vesener av mannlig art ble tildelt maskulinum og levende vesener av kvinnelig art ble tildelt femininum, mens ikke-levende vesener ble tildelt nøytrum. I den påfølgende språkutviklingen har det så foregått en grammatikaliseringsprosess som har ført til at genus har mistet kontakten

med sitt semantiske utgangspunkt (Hagen 2002:63). I et synkront perspektiv i dag fremstår derfor genustildelingen for det meste som arbitrær, slik Nichols (1992) påpeker i sin definisjon av genus under det fjerde definatoriske grunnlaget. Den arbitrære genustildelingen er årsaken til at genus i dag gjerne karakteriseres som ”historisk skrap” (Dahl 2004:197), fordi det er vanskelig å fastslå hvilken funksjon genus har når grunnlaget for genus’ tilstedeværelse tilsynelatende er borte. Definisjonen til Matthews (1997) fremhever at genus manifesterer seg i ord som står i forbindelse med substantivet, og under det tredje definatoriske grunnlaget påpeker Crystal (2003) at genus’ funksjon er å signalisere en grammatisk relasjon mellom ord i en setning. Dette kommer jeg tilbake til senere. Først skal vi se nærmere på genustildeling i norsk.

Genustildeling i norsk

Slik jeg oppfatter det, er det er stor grad av konsensus om at det er tilfeldig hvilket genus substantivene er tildelt i norsk. Men det finnes også dem som mener at det ikke er tilfeldig. På grunnlag av studier av genus i mange forskjellige språk mener Corbett (1991) at det finnes regler for hvordan substantivene tildeles genus, og Trosterud (2001) argumenterer for at genustildelingen i norsk er regelstyrt. Ifølge Corbett har alle genussystem en semantisk kjerne (Corbett 1991:8), og dette synet fører Trosterud videre: ”Det norske genussystemet har, som alle andre genussystem som er analysert til no, ein semantisk kjerne” (Trosterud 2001:35). Den semantiske kjernen viser seg spesielt der det er sammenfall mellom genus og biologisk kjønn i norsk. For resten av substantivene i norsk kan det virke nokså tilfeldig hvilket genus de har, men ifølge Corbett overtar formelle regler, av både morfologisk og fonologisk art, i språk der semantiske regler for genustildelingen kommer til kort (Corbett 1991:32). Dobrin (1997, referert i Trosterud 2001:32) mener at genustildelingsreglene danner et hierarkisk system der semantiske regler overstyrer morfologiske regler, og morfologiske regler overstyrer fonologiske regler:

semantikk >> morfologi >> fonologi

Når et substantiv for eksempel har fonologiske egenskaper som tilsier at det skulle vært femininum, men blir tildelt maskulinum, skjer det fordi det finnes en semantisk regel som sier at det skal være maskulint (Trosterud 2001:33). Men genustildelingen i norsk er ikke styrt av semantikk og bryter

med dette hierarkiet, for eksempel er ordet *mamma* maskulint, fordi det har *-a* som final vokal (ibid). Basert på Steinmetz (1986) foreslår derfor Trosterud at maskulinum er defaultgenus i norsk, og at det er genuskategoriene som danner et hierarkisk system, ikke tildelingsreglene:

norsk: m >> f >> n

Dette betyr at norske substantiv er maskuline, men dersom en regel krever et annet genus enn maskulinum, da får substantivet det genuset regelen krever. Dersom det er regelkonflikter, vinner maskulinum som står øverst i genushierarkiet (ibid). Denne tilnærmingen kan forklare hvorfor *mamma* blir tildelt maskulinum.

Det at maskulinum er defaultgenus i norsk, jamfør Trosterud (2001), er interessant i et andrespråkslæringsperspektiv, fordi man kan spørre seg om også andrespråksinnlærere bruker maskulinum som defaultgenus når de lærer seg norsk.

Funksjonalistisk språklæringsteori

Innledningsvis nevnte jeg at det synes å være bred enighet blant fagfolk om at genus er vanskelig å tilegne seg for andrespråksinnlærere. Følgende sitater fra henholdsvis Hyltenstam (1992), sitert i Philipsson (2004), og fra Dahl (2004) viser dette synet: "... genus är en struktur som kan vålla problem även på mycket avancerade behärskningsnivåer" (Philipsson 2004:133).

As is well known, second-language learners have great problems with grammatical gender, both learning to apply agreement rules and learning the genders of individual words (Dahl 2004:200).

Ifølge DeKeyser (2005:3-4) er det to faktorer som gjør språklige strukturer vanskelige å lære. Den første faktoren er liten grad av gjennomsiktighet mellom form og innhold, og den andre faktoren er redundans. Begge disse faktorene gjelder for genus, fordi det er liten semantisk gjennomsiktighet mellom substantivets genus og substantivets semantiske innhold, og fordi genus er kommunikativt redundant og tilsynelatende bare tilfredsstillende et grammatisk krav i språket.

Ifølge funksjonalistisk språklæringsteori skjer språkutviklingen ved tilordning mellom form, innhold og funksjon, på grunnlag av kommuni-

kativt behov. I et funksjonalistisk språklæringsperspektiv vil man derfor vente læringsproblemer når det gjelder genus, nettopp fordi det er liten semantisk gjennomsiktighet mellom substantivets genus og substantivets innhold, og fordi genus ikke har noen tydelig kommunikativ funksjon. Tilordning mellom form, innhold og funksjon kalles gjerne en grammatikaliseringsprosess,⁴ fordi det skjer en tilvekst av grammatiske former som tidligere ikke var en del av språkkompetansen. Berggreen og Tenfjord (2003) uttrykker seg slik om utvikling av grammatiske former som bare tilfredsstillende et grammatisk krav i språket:

Grammatikalisering som bare tilfredsstillende et grammatisk krav i språket, vil i mindre grad utvikles via kommunikasjon enn grammatikalisering som uttrykker et selvstendig innhold (Berggreen og Tenfjord 2003:329).

Funksjonalistisk språklæringsteori kan dermed ha problemer med å forklare hvordan språkinnlærere tilegner seg kategorier som genus som ikke har en tydelig semantisk og pragmatisk funksjon. Men funksjonalistene Bates og MacWhinney påpeker at det er en misforståelse at læring av formelle mønstre uten kommunikativt innhold ikke støtter det funksjonalistiske synet på språkutviklingen. De skriver:

The emphasis on function-driven learning and the relative neglect of form-driven learning in some of our writings has resulted in some misunderstandings that we would like to begin to rectify (Bates og MacWhinney 1989:27).

For å rette opp denne misforståelsen poengterer de at språkutvikling er både funksjonsdrevet og formdrevet (ibid).

Når det gjelder det å lære seg genus, mener Bates og MacWhinney at det er en type formbasert læring som dreier seg om å avdekke et mønster (Bates og MacWhinney 1989:26). Dette er i tråd med kognitiv lingvistikk og kognitiv språklæringsteori som antar at språklæring blant annet dreier seg om "determination of patterns" (Ellis og Robinson 2008:3). Det er interessant at det å avdekke et mønster kan settes i sammenheng med den funksjonen genus har ifølge Crystals definisjon: "[grammatical gender] has an important role in signaling grammatical relations between words in a sentence" (Crystal 2003:197). Vi vet at genus manifesterer seg i ord som står i forbindelse med substantivet. I norsk gjelder det determinativer og

adjektiv, og kaster man et blikk på et utvalg av genusmanifestasjoner i norsk, ser man at de skaper et sammenhengende syntaktisk mønster:

Maskulinum: **en, den, min, din, sin, -en**

Femininum: **ei, den, mi, di, si, -a**

Nøytrum: **et, det, mitt, ditt, sitt, -et**

Kongruensordene skaper et *-n*-mønster for maskulinum, *-i*-mønster for femininum og *-t*-mønster for nøytrum. Dette syntaktiske mønsteret er muligens noe andrespråksinnlærere legger merke til og som kanskje kan være til hjelp i læringsprosessen. Når mønsteret er avdekket, kan innlærerne støtte seg på såkalte "cues", eller nøkler, i innlæringen. Bates og MacWhinney (1989:30) påpeker at selv om denne typen læring er formbasert, så støtter den seg på at det eksisterer et klart syntaktisk forhold mellom substantivet og kongruensmarkørene. Det betyr at innlærerne kan lære seg "vertikale" korrelasjoner mellom form og funksjon – samtidig som de lærer seg "horisontale" korrelasjoner mellom grammatiske former, for eksempel korrelasjoner mellom kongruensmarkører (Bates og MacWhinney 1989:28). Slik sett er språklæringen både funksjonsdrevet og formdrevet. Men hva kan være motivasjonen bak det å lære seg genus, når man kan uttrykke et kommunikativt budskap uten? Bates og MacWhinney har følgende svar på det spørsmålet:

Language is precious stuff indeed, providing the key to successful participation in a society. This is surely enough motivation even for such a daunting task as the acquisition of German gender (Bates og MacWhinney 1989:32).

Ut fra dette sitatet kan man forvente at innlærerne er opptatt av å lære seg genus for å kunne snakke et språk som er formriktig fordi det er viktig for å kunne delta i språksamfunnet. Uten eksplisitt fokus på genus, uttrykker Tenfjord samme syn som Bates og MacWhinney:

Når ein har som utgangspunkt at den viktigaste drivkrafta i andrespråksutviklinga er at innlæraren ønskjer å gje uttrykk for tankar og meiningar i kommunikasjon med andre, er det truleg slik at former som har lita kommunikativ tyngd, ikkje vert tileigna ut frå kommunikative behov. Innlæringa av slike former kan vere basert på forhold ved innputt som

frekvens og saliens, og ho kan vere styrt av t.d. motivasjon for å uttrykke seg korrekt (Tenfjord 2006:195).

Motivasjonen for å uttrykke seg korrekt vil trolig variere fra individ til individ, og kanskje også fra morsmålsgruppe til morsmålsgruppe.

Morsmålstransfer

Morsmålets rolle i andrespråksinnlæringen har vært et omstridt spørsmål i andrespråksforskningens historie, og synet på transfer har skiftet i takt med ulike teoretiske tilnærminger til språklæringsprosessen (Gass og Selinker 1994:53). På 1940- og 1950-tallet, så man innenfor behavioristisk læringsteori på transfer som selve forklaringen på hvordan andrespråkslæringen foregår. Men etter den såkalte chomskyanske revolusjon, da det læringsteoretiske perspektivet skiftet fra behaviorisme til kognitivisme, ble man opptatt av at andrespråkslæringen heller følger universelle mekanismer og at morsmålet ikke spiller noen vesentlig rolle i læringsprosessen. På 1970-tallet ble det igjen satt fokus på morsmålets rolle i andrespråksinnlæringen, men i stedet for å se på transfer som en forklaring på hvordan andrespråkslæring foregår, så man på transfer som et fenomen som selv trenger forklaring. Dette representerer derfor et fundamentalt skifte i synet på transfer, og man ble for eksempel opptatt av å predikere når transfer vil forekomme og ikke forekomme og hvordan transfer manifesterer seg.

I dag vet vi at transfer er et komplekst fenomen som kan forekomme både ved likheter og ulikheter mellom morsmål og målspråk. Det er derfor vanskelig å predikere både når transfer vil forekomme og når det ikke vil forekomme. I stedet for predikasjon er målet for transferforskningen å forstå og forklare hvordan ulike språk interagerer med hverandre i hjernen (Jarvis og Pavlenko 2008:111). I arbeidet med å forstå denne interaksjonen er begrepene *lingvistisk transfer* og *konseptuell transfer* viktige. Jarvis og Pavlenko beskriver skillet mellom lingvistisk- og konseptuell transfer slik:

The distinction between types of transfer that are examined primarily in relation to linguistic forms and structures versus types of transfer that are analyzed in relation to the mental concepts that underlie those forms and structures (Jarvis og Pavlenko 2008:61).

Når jeg diskuterer resultatene fra mine undersøkelser senere i denne artikkelen, kommer jeg til å kommentere om vi kan ha med lingvistisk- eller konseptuell transfer å gjøre.

Når det gjelder konseptuell transfer i forhold til genus, kan den komme til uttrykk på ulike måter avhengig av hvilken morsmålsbakgrunn innlærerne har. De vietnamesiske og engelske innlærerne har ikke genus som grammatisk kategori i sine morsmål. Deres oppgave er derfor å *skape* en helt ny kategori i sitt andrespråk. Ifølge Jarvis og Pavlenko kan konseptuell transfer vise seg i deres produksjon ved for eksempel manglende genustildeling og bruk av defaultgenus (Jarvis og Pavlenko 2008:135). Dette kommer jeg tilbake til i diskusjonen av resultatene. De tyske, nederlandske og spanske innlærerne har morsmål med genus-system. Men genussystemene varierer, og ekvivalente ord kan ha ulike genus i førstespråket og i andrespråket. De må derfor foreta en *restrukturering* av sine systemer og konseptuell transfer kan for eksempel vise seg i deres produksjon ved at innlærerne overfører morsmålets genus til ekvivalente ord i målspråket. Denne formen for konseptuell transfer diskuterer jeg ikke nærmere i denne artikkelen. Dette fordi dataene i masteravhandlingen er hentet fra innlærernes naturlige språkbruksproduksjon og på grunnlag av disse dataene var det ikke mulig for meg å avgjøre om overføring av genus fra morsmålet er konseptuell eller strukturell. Dette må derfor undersøkes nærmere ved bruk av eksperimentelle data. For ytterligere redegjørelse av dette, se Jarvis og Pavlenko (2008:136) og Raghildstveit (2009:114-115).

Når det gjelder lingvistisk transfer og språkene i mitt datamateriale, så ligner artikkelsystemet i både tysk, nederlandsk, spansk og engelsk på det norske med tanke på lingvistisk form og struktur. Det kan derfor tenkes at innlærerne med disse morsmålene har visse fordeler fremfor de vietnamesiske som ikke har artikler i sitt morsmål, ved at de kan dra nytte av sitt eget artikkelsystem når de skal bruke de norske artiklene. Det kan i så tilfelle vitne om lingvistisk transfer. Dette kommer jeg også tilbake til i diskusjonen av resultatene.

Tidligere forskning på genus og andrespråklæring

Noen resultater fra tidligere studier om genus og andrespråklæring kan relateres til resultater fra min masteravhandling. I dette avsnittet refererer

jeg resultater fra to studier, for å så trekke dem frem igjen i diskusjonen rundt resultatene fra min studie.

Den eneste norske studien jeg kjenner til når det gjelder genus og andrespråklæring, er Uri (2001). Hun undersøkte hvordan innlærere med tyrkisk som morsmål markerer genus. Tyrkisk har ikke genussystem. Uri fant at 95,3 % av substantivene var markert med korrekt genus. Videre fant hun liten grad av umarkerte substantiv og avskriver derfor unnvikelsesstrategi og morsmålstransfer (Uri 2001:37). Uri brukte reglene i Trosterud (2001) for å forklare innlærernes genustildeling, og hun fant blant annet at innlærerne bruker maskulinum som defaultgenus (Uri 2001:40).

I forbindelse med spørsmålet om innlærerne bruker kongruensmønsteret som ”cue”, utførte Taraban og Kempe (1999) en eksperimentell studie hvor andrespråksinnlærere av russisk leste setninger på en dataskjerm. Innlærerne ble så bedt om å velge ett av to bøyde verb⁵ som enten var i overensstemmelse med substantivets genus i substantivfrasen, eller ikke. Halvparten av substantivfrasene hadde substantiv med gjennomiktig form i forhold til genus, den andre halvparten hadde ikke det. Disse to typene av substantivfraser var så delt i to, der den ene halvparten hadde adjektiv som kongruerte med genus, den andre halvparten hadde ikke det. Taraban og Kempe (1999) fant at kongruensmarkører kan fungere som ”cues” til korrekt genustildeling, fordi det viste seg at innlærerne valgte raskere korrekt verb når substantivfrasen allerede hadde et adjektiv som kongruerte med genus, men de brukte lengre tid når substantivet hadde en form som ikke var gjennomiktig i forhold til genus. Dette mener Taraban og Kempe tyder på at innlærerne bruker adjektivet som ”cue” for å fastsette genus på ugjenomsiktige substantiv og for å velge korrekt verbform i forhold til genus. Resultatene fra denne studien tas derfor til inntekt for at den syntaktiske forbindelsen de ulike genusene skaper mellom kongruensordene, kan være noe andrespråksinnlærere støtter seg på.

Metode

Jarvis' metode for påvisning av morsmålstransfer

Jeg har brukt Jarvis' (2000) metode for påvisning av morsmålstransfer. Jarvis spesifiserer tre effekter av morsmålstransfer. Den første effekten av morsmålstransfer kan påvises når innlærere med minst to *ulike morsmål* bruker samme målspråk på *ulike måter*. Den andre effekten finner man når

innlærere med *samme morsmål* bruker målspråket på *samme måte*. Den tredje effekten av morsmålstransfer finner man når det er likheter mellom morsmålet og mellomspråket. Disse effektene omtaler Jarvis (2000:253) som:

1. "Inter-L1-group heterogeneity in learners' IL performance"
2. "Intra-L1-group homogeneity in learners' IL performance"
3. "Intra-L1-group congruity between learners' L1 and IL performance"

Disse tre effektene må påvises empirisk, helst med statistisk signifikans. Likevel skriver Jarvis følgende:

In principle, the emergence of any one of these effects could be sufficient to reveal the presence of L1 influence in learner data. [...] Of course, identifying all three effects would be even more convincing, but the ubiquity of conditions that can obscure L1 effects renders the three-effect requirement unrealistic in many cases (Jarvis 2000:255).

Det ideelle vil altså være å påvise alle tre effektene, mens det realistiske vil mange ganger være å påvise bare én eller to av dem. Dette vil jeg komme tilbake til i presentasjonen av resultater fra min masteravhandling.

ASK – norsk andrespråkskorpus

Jeg har brukt ASK-korpuset som grunnlag for min transferstudie, noe det egner seg godt til fordi man har mulighet til å sammenligne språkproduksjonen til innlærere med ulike morsmål. I innledningen nevnte jeg at jeg har undersøkt genustildelingen i tekster skrevet av innlærere som har tatt *Språkprøven* i norsk. På dette testnivået er det 100 tekster fra hver morsmålsgruppe i ASK-korpuset. Det betyr at jeg har undersøkt genustildelingen i til sammen 500 innlærertekster.

Jeg har gjort en kvantitativ registrering av korrekt og ukorrekt genustildeling i hver morsmålsgruppe ut fra fire hovedsøk i ASK-korpuset, nærmere bestemt på ubestemte artikler, demonstrativer, possessiver og bestemt form singularis av substantivet. Jeg har valgt å regne bestemt form singularis av substantivet som en genusmanifestasjon i norsk, men dette er ikke helt uproblematisk, fordi det er i konflikt med Hocketts definisjon av genus "genders are classes of nouns reflected in the behaviour of associated words" (Hockett 1958:231). For en diskusjon rundt denne problematikken

og begrunnelse for mitt valg, se Ragnhildstveit (2009:12-15).

Jeg har avgrenset masteravhandlingen til å handle om *genustildeling* i isolasjon. Det betyr at jeg ikke har undersøkt *genuskongruens* i utbygde substantivfraser. Jeg har derfor for eksempel registrert *en fint hus* som ukorrekt genustildeling ved bruk av ubestemt artikkel selv om adjektivet er korrekt.

De fire hovedsøkene ga store datamengder å analysere. Jeg bestemte meg derfor for å bruke søket på de ubestemte artiklene som grunnlag for mer kvalitative undersøkelser og for å finne svar på forskningsspørsmålene. Artiklene egner seg imidlertid godt som grunnlag for undersøkelse av genustildeling, siden det i *Norsk referansegrammatikk* står at: ”De viktigste kjennetegnene på substantivets genus er artiklene” (Faarlund, Lie og Vannebo 1997:150).

Resultatene jeg viser og diskuterer i denne artikkelen, er avgrenset til genustildeling gjort ved bruk av ubestemte artikler. I den tyske morsmålsgruppen er 714 substantiv tildelt genus ved bruk av ubestemte artikler, i den nederlandske morsmålsgruppen 697 substantiv, i den spanske morsmålsgruppen 565 substantiv, i den vietnamesiske morsmålsgruppen 466 substantiv og i den engelske morsmålsgruppen er 698 substantiv tildelt genus ved bruk av ubestemte artikler. Det betyr at jeg har undersøkt genustildelingen ved til sammen 3140 ubestemte artikler, der 2817 substantiv er tildelt korrekt genus ved bruk av ubestemt artikkel, mens 323 substantiv er tildelt ukorrekt genus.

Resultater og diskusjon

I masterhavhandlingen min, som er en eksplorativ studie, undersøkte jeg en rekke forskningsspørsmål og endte opp med relativt mange resultater. I denne artikkelen har jeg valgt å presentere et utvalg av resultatene.

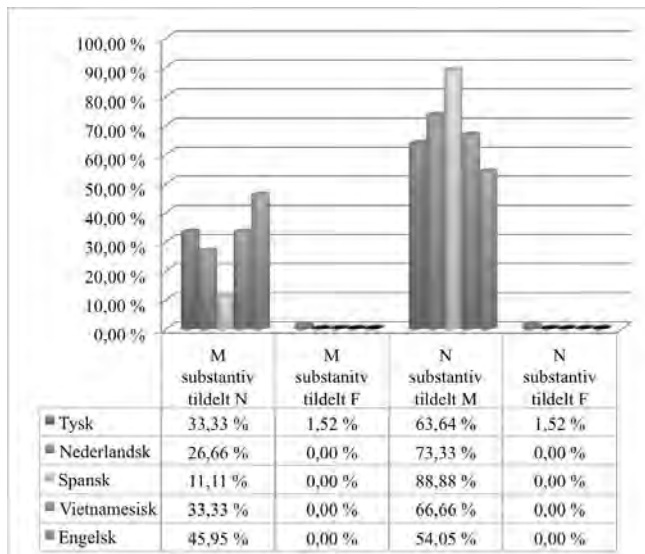
De resultatene jeg presenterer og diskuterer i denne artikkelen er at innlærerne bruker maskulinum som defaultgenus, at den vietnamesiske morsmålsgruppen har mest korrekt genustildeling, at innlærerne korrigerer seg selv i språkproduksjonen og muligens bruker kongruensmarkører som ”cues”, og at den vietnamesiske morsmålsgruppen mangler mer genustildeling enn de andre morsmålsgruppene.

I masteravhandlingen foreslo jeg en rekke mulige og ikke mulige forklaringer på de ulike resultatene. I denne artikkelen diskuterer jeg bare

et utvalg av disse fordi det vil bli for omfattende å diskutere alle. For resultater i absolutte tall, se vedlegg.

Bruk av maskulinum som defaultgenus

Det er totalt 323 ukorrekte genustildelinger i de 500 innlærertekstene. Ett interessant spørsmål er hvordan innlærernes ukorrekte genustildelinger fordeler seg på de tre genusene i norsk. Figur 1 er en oversikt over ukorrekt genustildeling ved ubestemte artikler, og som vi ser, handler flertallet av tilfellene om at nøytrumssubstantiv blir tildelt maskulinum.

Figur 1: Fordeling av ukorrekt genustildeling ved bruk av ubestemte artikler

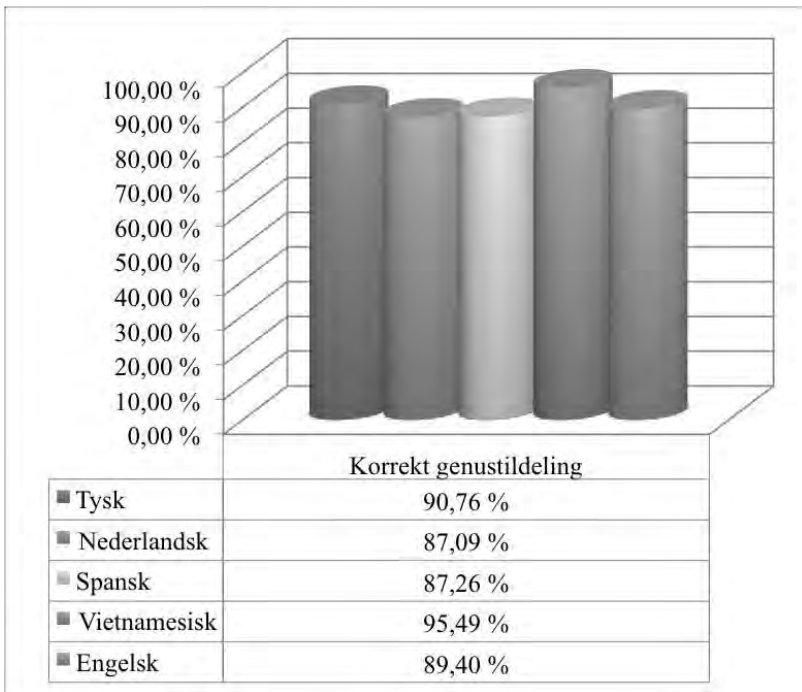
Dette resultatet tyder på at innlærerne bruker maskulinum som defaultgenus, i likhet med Uris funn fra 2001. En årsak til dette kan være at innlærerne oppfatter genustildelingen i norsk som lite gjennomsluktig og derfor satser på å bruke maskulinum når de ikke kjenner substantivets genus, fordi det som oftest vil føre til korrekt genustildeling, jf. defaultregelen om at ”alle norske ord er m” (Trosterud 2001:35). Ifølge Jarvis og Pavlenko (2008) kan bruk av defaultgenus være et resultat av konseptuell transfer for innlærere som har et morsmål uten genus, fordi de ikke kategoriserer substantivene på ulike genuskategorier i morsmålet (Jarvis og Pavlenko 2008:135). Jeg

mener derfor at bruk av defaultgenus kan forklares både ut fra egenskaper ved det norske genussystemet som innlærere av norsk erfarer og med konseptuell transfer fra morsmålet.

Den vietnamesiske morsmålsgruppen har mest korrekt genustildeling

Det mest oppsiktsvekkende resultatet er etter min mening at den vietnamesiske morsmålsgruppen har mer korrekt genustildeling enn de andre morsmålsgruppene. Her diskuterer jeg dette med særlig fokus på forskjeller mellom den vietnamesiske morsmålsgruppen og den tyske morsmålsgruppen.

Figur 2 viser at den vietnamesiske morsmålsgruppen har mer korrekt genustildeling enn de andre morsmålsgruppene. Figuren viser også at Jarvis' første effekt av morsmålstransfer, inter-gruppeheterogenitet, er til stede. Ifølge khikvadrattesten er forskjellen mellom den vietnamesiske morsmålsgruppen og de andre morsmålsgruppene signifikant på .01-nivå.

Figur 2: Korrekt genustildeling ved bruk av ubestemte artikler

Ser vi nærmere på den vietnamesiske gruppen, er det stor grad av intra-gruppehomogenitet. Dette kan vi se i diagram 1 som viser at de fleste innlærerne har 100 % korrekt genustildeling.

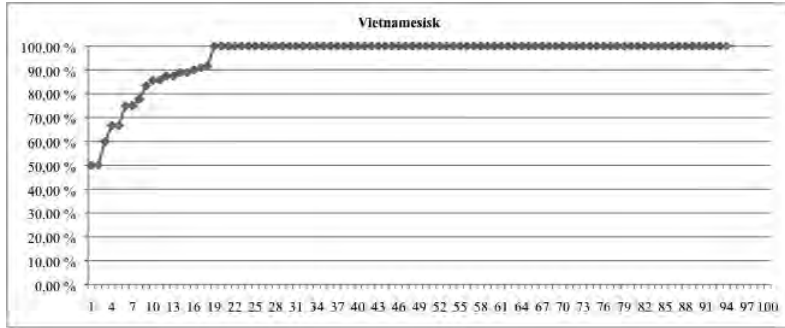

Diagram 1: Korrekt genustildeling ved bruk av ubestemte artikler

Sammenlignet med den vietnamesiske morsmålsgruppen er det mindre homogenitet innenfor den tyske morsmålsgruppen. Dette kan vi se i diagram 2 som viser at det er færre tyske innlærere som oppnår 100 % korrekt genustildeling.

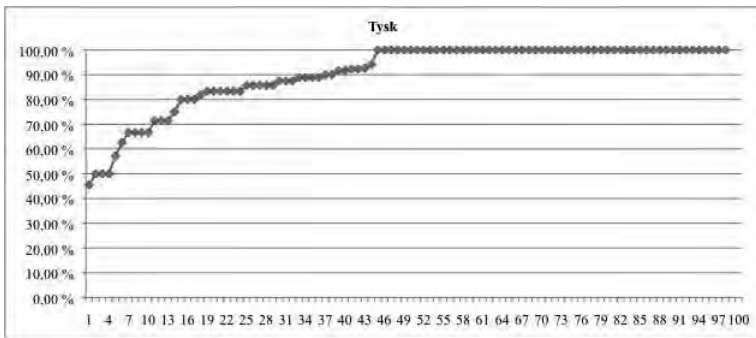

Diagram 2: Korrekt genustildeling ved bruk av ubestemte artikler

Dermed er korrekt genustildeling påvist både ved inter-gruppeheterogenitet og intra-gruppehomogenitet for den vietnamesiske morsmålsgruppen sammenlignet med den tyske morsmålsgruppen.

Når det gjelder Jarvis' tredje effekt av morsmålstransfer, altså likhet mellom morsmålet og mellomspråket, så er ikke den påvist her. Dette fordi vietnamesisk ikke har genus og dermed kan ikke deres høye grad av korrekt genustildeling sies å være en likhet mellom morsmålet og mellomspråket. Et rimelig spørsmål i denne sammenhengen er derfor om vi har med transfer å gjøre. Som nevnt tidligere, mener Jarvis at én av effektene i prinsippet er nok til å påvise transfer, men at transfer er påvist med større sikkerhet dersom man kan påvise alle effektene, noe han mener er urealistisk i mange sammenhenger (Jarvis 2000:255). Ifølge Jarvis og hans kriterier kan derfor transfer være påvist i dette tilfellet, men ikke med største grad av sikkerhet.

I sammenheng med at den tredje effekten ikke er påvist, vil jeg påpeke at det er problematisk å finne likheter mellom morsmålet og mellomspråket når morsmålet og målspråket er svært forskjellig fra hverandre fordi det er lite som kan overføres fra morsmålet til andrespråket. Men selv om det ikke er mye som kan *overføres* fra morsmålet til andrespråket, kan trolig morsmålet *påvirke* andrespråksinnlæringen uten at det nødvendigvis resulterer i at man finner likheter mellom morsmålet og mellomspråket.

Jeg har derfor en hypotese om at morsmålet *påvirker* andrespråksinnlæringen på en måte som fører til ulike måter å lære genus på. Jeg vil presisere at denne hypotesen er én av flere mulige forklaringer på hvorfor den vietnamesiske morsmålsgruppen har mer korrekt genustildeling enn de andre morsmålsgruppene. De vietnamesiske innlærerne har et morsmål som er svært forskjellig fra målspråket. Vietnamesisk er et isolerende⁶ språk uten bøyning og er dermed uten kongruens, vietnamesisk har heller ikke artikler, og heller ikke genus. De andre innlærerne i min studie har et morsmål som har flere likheter med målspråket. Tysk, nederlandsk, spansk og engelsk er syntetiske språk med kongruens, tysk, nederlandsk, spansk og engelsk har artikler og tysk, nederlandsk og spansk har genus.

Min hypotese er derfor at de vietnamesiske innlærerne, som ikke har noe å støtte seg på i morsmålet, kanskje lærer seg genus ved hjelp av enhetslæring.⁷ Det betyr at de ser på substantivet og den ubestemte artikkelen som en enhet og dermed lærer seg substantivets genus samtidig som de lærer seg substantivets innhold. Denne måten å lære seg genus på kan føre til stor grad av korrekt genustildeling. De andre innlærerne som har et morsmål med artikler, ser kanskje ikke på substantivet og artikkelen som en enhet, men som et substantiv og en artikkel. Enhetslæring er kanskje derfor mindre utbredt hos disse innlærerne. I stedet for prøver de kanskje å resonnerer seg frem til genus på andre måter, for eksempel ved å bruke kongruensmønsteret

som "cue", slik studien til Taran og Kempe (1999) viser. Denne måten å lære seg genus på er svært krevende og forutsetter bevisst kontroll over genuskongruensen i substantivfrasen i produksjonsøyeblikket, og fører derfor nødvendigvis ikke til stor grad av korrekt genustildeling.

Hypotesen om at innlærerne bruker kongruensmønsteret som "cue" bygger på språklæringsteori i tråd med Bates og MacWhinney (1989) og Ellis og Robinson (2008) som jeg viste til i avsnittet om funksjonalistisk læringsteori, og den bygger på funn i mitt datamateriale som kan tyde på at innlærerne bruker kongruensmønsteret som "cue":

- 1) ~~dette~~ denne utviklinge t n
- 2) et anne ~~n-t~~ land

I disse eksemplene ser vi at innlærerne har korrigert seg selv i språkproduksjonen, og det er mulig at korrigeringene i eksempel 1 er gjort for å få det syntaktiske *-n*-mønsteret for maskulinum til å stemme. Mens korrigeringene i eksempel 2 kan være gjort for å få det syntaktiske *-t*-mønsteret for nøytrum til å stemme. Denne strategien brukes kanskje mest av innlærere som har kongruensmønstre i morsmålet. Jeg har nemlig ikke funnet slike korrigeringer i det vietnamesiske datamaterialet, mens jeg har funnet det både hos de tyske, de nederlandske og de engelske innlærerne, men ikke hos de spanske innlærerne.

En annen mulig forklaring på mye korrekt genustildeling kan være at motivasjonen for formdreven læring, eller det å uttrykke seg korrekt, er større hos de vietnamesiske innlærerne enn hos innlærerne i de andre morsmålsgruppene. Et moment i forbindelse med dette er at form kanskje blir fokusert mer på dersom man lærer et andrespråk som er helt forskjellig fra førstespråket:

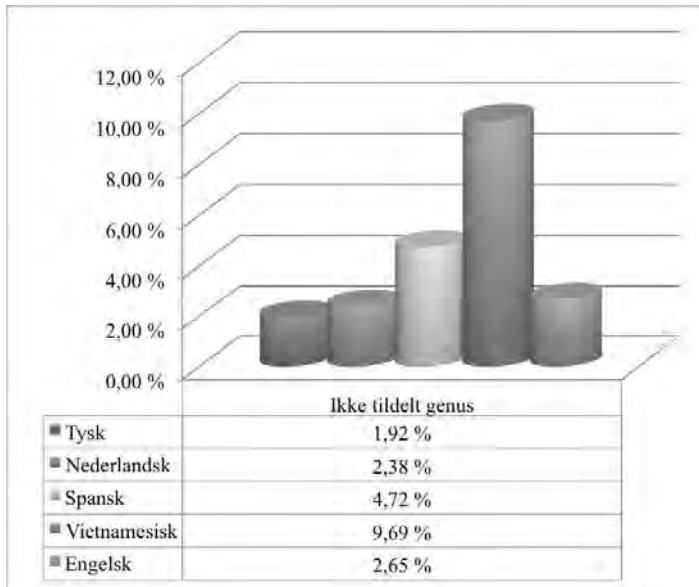
Both typologically distant and typologically close languages may provide learning problems. It should be added that when the languages are closely related, insufficient learning is of less significance, since it is still often possible to communicate and reach mutual understanding. The conclusion is therefore that if the goal of language learning is only communication, typological nearness helps, but this conclusion is more uncertain if the aim besides that is what is sometimes called grammatical correctness (Ringbom 1987:68).

Stor typologisk distanse mellom morsmålet og målspråket kan altså kanskje virke fasiliterende på andrespråksinnlæringen dersom grammatisk korrekthet er et mål. Årsaken til dette kan være at innlærere som har et morsmål som er svært forskjellig fra målspråket ikke kan støtte seg på verken kognatord eller grammatiske strukturer i morsmålet for å oppnå kommunikative mål. De blir derfor kanskje nødt til å fokusere på og avdekke målspråksgrammatikkens strukturer. Dette kan dermed føre til grammatisk korrekthet i mellomspråket.

Videre kan man spørre seg om de vietnamesiske innlærerne oppnår høyere grad av korrekt genustildeling enn de tyske innlærerne fordi de vietnamesiske innlærerne har mindre variasjon i ordforrådet og bare bruker noen få substantiv som de med sikkerhet vet genuset på. Men jeg vil påpeke at den relative frekvensen når det gjelder variasjon i ordforrådet, er den samme i den vietnamesiske morsmålsgruppen og den tyske morsmålsgruppen i forhold til hvilke substantiv som er tildelt genus ved bruk av ubestemte artikler. I den vietnamesiske morsmålsgruppen er totalt 466 substantiv tildelt genus ved bruk av ubestemte artikler, mens de har tildelt genus til 198 ulike substantiv. Det gir en relativ frekvens på 0,42. I den tyske morsmålsgruppen er totalt 714 substantiv tildelt genus ved bruk av ubestemte artikler, mens de har tildelt genus til 298 ulike substantiv. Det gir også en relativ frekvens på 0,42. Høy grad av korrekt genustildeling i den vietnamesiske morsmålsgruppen kan derfor ikke forklares med at de har et lite variert ordforråd.

Manglende genustildeling

Jeg undersøkte også om det kan være slik at den vietnamesiske innlærergruppen oppnår stor grad av korrekt genustildeling fordi de i noen tilfeller utelater bruk av ubestemt artikkel i obligatoriske kontekster. Resultatet fra denne undersøkelsen viser at den vietnamesiske morsmålsgruppen utelater flere artikler enn de andre morsmålsgruppene. Det kan vi se i figur 3 (neste side) som i likhet med figur 2 viser inter-gruppeheterogenitet mellom den vietnamesiske morsmålsgruppen og de andre morsmålsgruppene.

Figur 3: Manglende genustildeling ved bruk av ubestemte artikler

Khikvadrattesten viser at forskjellen mellom den vietnamesiske morsmålsgruppen og de andre morsmålsgruppene er signifikant på .01-nivå.

Når det gjelder manglende genustildeling ved bruk av ubestemte artikler på individnivå, finner vi intra-gruppehomogenitet innenfor den vietnamesiske morsmålsgruppen i form av at de vietnamesiske innlærerne utelater

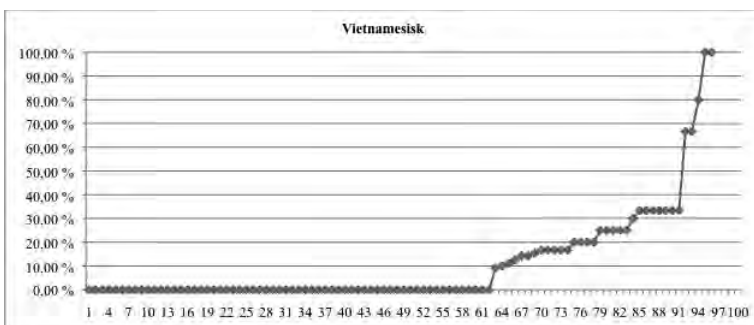

Diagram 3: Manglende genustildeling ved artikler

artikler, og gjør det i større grad enn individene i den tyske morsmålsgruppen. Innenfor den tyske morsmålsgruppen finner vi intra-gruppe-homogenitet i form av at de ikke utelater artikler, og gjør det i mindre grad enn de vietnamesiske innlærerne. Dette kan vi se i diagram 3 og 4.

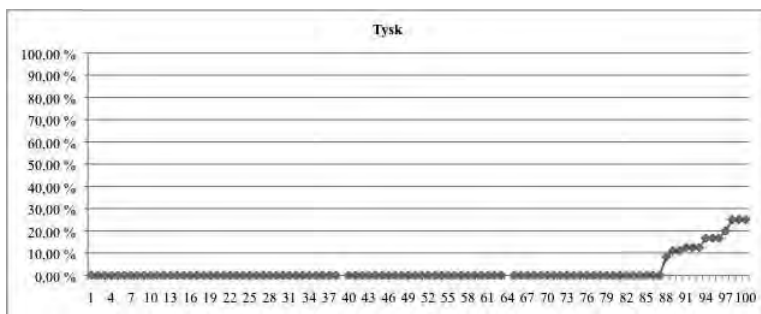

Diagram 4: Manglende genustildeling ved artikler

En mulig forklaring på at den vietnamesiske morsmålsgruppen utelater artikler kan kanskje finnes i egenskaper ved selve klassifikatorsystemet i vietnamesisk. Genus er som nevnt et fenomen som klassifiserer substantiv på ulike genuskategorier. Klassifisering ved bruk av klassifikatorer, som i vietnamesisk, er en annen form for nominal klassifisering (Unterbeck og Rissanen 2000:xi). Vi vet at genus manifesterer seg i form av kongruens og er et morfosyntaktisk fenomen. Denne formen for nominal klassifisering finner vi derfor i syntetiske språk. Klassifikatorer manifesterer seg ikke i form av kongruens og er et leksikalsk-syntaktisk fenomen. Denne formen for nominal klassifisering finner vi derfor i analytiske språk.

Klassifikatorer har to hovedfunksjoner: 1) en klassifiserende funksjon, og 2) en individuerende funksjon (Rosén 2001:28). I klassifikatorspråk er klassifiseringen av substantivene basert på semantikk: form og størrelse osv. For eksempel er *trái* klassifikator for runde ting, *đóa* klassifikator for blomster og *con* klassifikator for levende vesener (Rosén 2001:28-29).

I vietnamesisk skiller man ikke mellom tellelige og ikke-tellelige substantiv, derfor refererer substantivene til egenskaper, ikke til individer (Rosén 2001:29). Klassifikatorenes viktigste funksjon er derfor den individuerende funksjonen, fordi den gjør substantivene tellelige ved å ”plukke ut” individer fra egenskapene, noe som gjør spesifikk referanse mulig:

3) **mọt chó**

en hund
'en type hund'

4) **mọt con**

en klassifikator for levende vesener
'et spesifikt individ av typen hund'

chó

hund

I eksempel 3 viser tallordet *mọt* at det er ett eksemplar det er snakk om, derfor kan klassifikatoren oppfattes som unødvendig for å gjøre *chó* tallelig, men da ender man opp med å telle typer av hunder, slik vi gjør i eksempel 3, ikke individer av hunder (Dyvik 1987:6). Klassifikatoren er derfor viktig for at man skal kunne referere til spesifikke individer, slik vi gjør i eksempel 4. Kort fortalt betyr dette at man *uten klassifikator* refererer til én eller flere typer, og ikke spesifikke individer, mens man med klassifikator refererer til ett eller flere spesifikke individer av en bestemt type.

På bakgrunn av dette har jeg en hypotese om at de vietnamesiske innlærerne utelater artikkelen når substantivet i ubestemt form singularis ikke har spesifikk referanse. I datamaterialet mitt har jeg funnet eksempler som støtter hypotesen. I eksempel 5 og 6 viser streken at artikkelen er utelatt.

5) Spesifikk referanse: "Jeg ønsker at alle kan snakke **et** bestemt språk for eksempel: Engelsk, fransk eller norsk". (Innlærer A)

Ikke-spesifikk referanse: "I framtida kan _ vanlig mann gå til himmelen uten problemer". (Innlærer A)

6) Spesifikk referanse: "Jeg vil begrense oppgaven i **et** område; ski terreng". (Innlærer B)

Ikke-spesifikk referanse: "Når man er veldig flink til å gå på ski kan man delta i _ ski konkurranse". (Innlærer B)

I eksempel 5 har innlærer A tatt med artikkelen ved spesifikk referanse til *ulike språk*, men utelatt den der referansen ikke er spesifikk og refererer til *en mann* som kan være hvem som helst. I eksempel 6 har innlærer B tatt med artikkelen ved spesifikk referanse til et bestemt område, *skiterreng*, men utelatt den der referansen ikke er spesifikk og refererer til en ubestemt *skikonkurranse*.

Siden utelatelsen av artiklene i mellomspråket kan være styrt av den mentale representasjonen av spesifikk og ikke-spesifikk referanse i morsmålet, kan denne formen for transfer være konseptuell. I og med at dette resultatet viser en mulig likhet mellom morsmålet og mellomspråket kan kanskje Jarvis' tredje effekt av morsmålstransfer være påvist i dette tilfellet.

De andre morsmålsgruppene utelater, som nevnt, artikler i mindre grad enn den vietnamesiske morsmålsgruppen. Vi vet at bruken av artikler i norsk, tysk, nederlandsk, spansk og engelsk har mye til felles, og det er mulig at denne strukturelle likheten mellom morsmål og målspåk virker fasiliterende på andrespråksinnlæringen. En forklaring på lite utelatelse av artikler i morsmålsgruppene tysk, nederlandsk, spansk og engelsk kan derfor være morsmålstransfer i lingvistisk forstand (Jarvis og Pavlenko 2008: 94). Dette resultatet viser også en likhet mellom morsmålet og mellomspråket, derfor kan kanskje Jarvis' tredje effekt av morsmålstransfer være påvist også i dette tilfellet.

Avslutning

Innledningsvis nevnte jeg at jeg ønsket å komme nærmere en forståelse av hvilke utfordringer andrespråksinnlærere står overfor i innlæringen av genus. I og med at innlærerne ser ut til å bruke maskulinum som defaultgenus, kan det tyde på at den største utfordringen er å oppnå korrekt genustildeling på nøytrumssubstantiv. I undervisningssammenheng kan det derfor muligens være nyttig å sørge for frekvent innputt av nøytrumssubstantiv. Samtidig kan det kanskje være nyttig å hjelpe innlærerne å legge merke til det syntaktiske mønsteret genuskongruensen skaper, siden funn i min studie antyder at innlærerne støtter seg på dette mønsteret.

Studien min viser ved statistisk signifikans at morsmålstransfer er til stede i innlærernes genustildeling. Begrepene lingvistisk transfer og konseptuell transfer er som nevnt viktige i dagens transferforskning for å forstå og forklare hvordan ulike språk påvirker hverandre på det kognitive nivået. Jeg har påpekt at bruk av defaultgenus kan være et resultat av konseptuell transfer i den vietnamesiske morsmålsgruppen og den engelske morsmålsgruppen fordi de ikke er vant til å klassifisere substantiv på ulike genuskategorier i morsmålet, og at de derfor benytter seg av én genuskategori dersom de er i tvil om hvilket genus substantivet har. Jeg har også vært inne på at manglende genustildeling i den vietnamesiske morsmåls-

gruppen kan forklares med konseptuell transfer på grunn av egenskaper ved klassifikatorsystemet i vietnamesisk. Videre har jeg antydnet at liten grad av manglende genustildeling ved bruk av artikler i morsmålsgruppene tysk, nederlandsk, spansk og engelsk kan tyde på lingvistisk transfer. Jeg har også satt frem en hypotese om at morsmålet påvirker andrespråksinnlæringen på en måte som fører til ulike måter å lære genus på, og at det kan være en mulig forklaring på hvorfor den vietnamesiske morsmålsgruppen har mer korrekt genustildeling enn de andre morsmålsgruppene.

Jeg startet arbeidet med masteravhandlingen med en rekke spørsmål. Selv om jeg har funnet mulige svar på noen, kom nye spørsmål til underveis. Jeg vil derfor avslutte denne artikkelen med noen spørsmål som det er verdt å forske videre på når det gjelder genustilegnelse i norsk andrespråkslæring. Jeg har allerede påpekt at mine data må suppleres med eksperimentelle data for å undersøke om overføring av genus fra morsmålet kan være konseptuell transfer. I tillegg til dette må min studie som handler om *genustildeling* kompletteres ved å undersøke *genuskongruens* i utbygde substantivfraser. Resultatet fra masteravhandlingen min som viser at den vietnamesiske morsmålsgruppen har mest korrekt genustildeling har nemlig trigget en ny hypotese. Den hypotesen er at de vietnamesiske innlærerne som har et isolerende morsmål uten kongruens ikke mestrer genuskongruens i utbygde substantivfraser like bra som innlærere som har et syntetisk morsmål med kongruens.

Noter

1. <https://www.uib.no/fg/askeladden>
2. <http://www.ask.uib.no>
3. *Språkprøven* er tatt av innlærere fra hele Norge, derfor kan innlærerne ha forholdt seg til ulike dialekter og genussystem i andrespråkslæringsprosessen. I hvilken del av landet de ulike innlærerne har tatt *Språkprøven*, finnes det ikke informasjon om i ASK. Hvilket genussystem innlærerne har som målspråkssystem vet jeg derfor ikke, men alle skriver på bokmål. Derfor har jeg valgt å la tregenussystemet i bokmål, med kategoriene maskulinum, femininum og nøytrum, være målspråksutgangspunkt i min studie. De mer kompliserte forholdene når det gjelder genus i de ulike norske dialektene redegjør jeg derfor ikke for.
4. Begrepet grammatikalisering brukes vanligvis for å beskrive diakron språkending, et eksempel er, som tidligere nevnt i denne artikkelen, at genus har mistet kontakten med sitt semantiske utgangspunkt og i dag bare tilfredsstiller et grammatisk krav i språket. Innenfor andrespråksforskningen brukes grammatikaliseringsbegrepet for å beskrive og forklare hvordan mellomspråk utvikler og endrer seg. Se Tenfjord (2009) for en redegjørelse av at grammatikaliseringsbegrepet, som stammer fra

- teorier om språkendring, egner seg godt i studier av mellomspråksutvikling.
5. Verb kongruerer med genus i russisk.
 6. Et isolerende språk er et analytisk språk i reneste forstand fordi alle ord er monomorfematiske.
 7. 'Rote learning' på engelsk.

Litteratur

- Bates, Elizabeth og Brian MacWhinney 1989. *Functionalism and the Competition Model*. I E. Bates og B. MacWhinney (red.). *The Crosslinguistic Study of Sentence Processing*. New York: Cambridge University Press, 3-73.
- Berggreen, Harald og Kari Tenfjord 2003. *Andrespråklæring*. 2. utg. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Corbett, Greville 1991. *Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Crystal, David 2003. *Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford: Blackwell.
- Dahl, Östen 2004. *The Growth and Maintenance of Linguistic Complexity*. Vol. 71, *Studies in Language Companion Series (SLCS)*. Amsterdam og Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- DeKeyser, Robert M. 2005. What Makes Learning Second-Language Grammar Difficult? A Review of Issues. *Language Learning*, 2005, årg. 55, nr.1 supplement, 1-25.
- Dobrin, Lise 1997. The morphosyntactic reality of phonological form. *Yearbook of Morphology*, 1997, 59-81.
- Dyvik, Helge 1987. Classifiers and individuation. Unpublished conference paper.
- Ellis, Nick C. og Peter Robinson 2008. An introduction to cognitive linguistics, second language acquisition, and language instruction. I N. C. Ellis og P. Robinson (red.). *Handbook of Cognitive Linguistics and Second Language Acquisition*. New York og London: Routledge, 3-24.
- Faarlund, Jan Terje; Svein Lie og Kjell Ivar Vannebo 1997. *Norsk Referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Franceschina, Florencia 2005. *Fossilized Second Language Grammars. The acquisition of grammatical gender*. Amsterdam og Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Gass, Susan og Larry Selinker 1994. *Second Language Acquisition. An Introduction Course*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

- Hagen, Jon Erik 2002. *Norsk grammatikk for andrespråklærere*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hockett, Charles F. 1958. *A Course in Modern Linguistics*. New York: The Macmillan Company.
- Hyltenstam, Kenneth. 1992. Non-native features of near-native speakers. I: R. J. Harris (red.) *Cognitive Processing in Bilinguals*. Amsterdam: Elsevier Science Publishers. 351-368.
- Jarvis, Scott 2000. Methodological Rigor in the Study of Transfer: Identifying L1 Influence in the Interlanguage Lexicon. *Language Learning*, 2000, årg. 50, nr. 2, 245-309.
- Jarvis, Scott og Aneta Pavlenko 2008: *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York og London: Routledge.
- Matthewes, Peter Hugoe 1997. *The Concise Oxford Dictionary of Linguistics*. Oxford: OUP.
- Nichols, Johanna 1992. *Linguistic Diversity in Space and Time*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Philipsson, Anders 2004. Svenskans morfologi och syntax i ett andraspråksperspektiv. I K. Hyltenstam og I. Lindberg (red.). *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Författarna och Studentlitteratur, 117-151.
- Ragnhildstveit, Silje 2009. *Genustildeling og morsmålstransfer i norsk mellomspråk. En korpusbasert studie*. Masteravhandling ved institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier, Universitetet i Bergen.
- Ringbom, Håkan 1987. *The Role of the First Language in Foreign Language Learning*. Clevedon: Multilingual Matters LTD.
- Rosén, Victoria 2001. *Vietnamesisk. En kontrastiv og typologisk introduksjon*. 2 utg. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Steinmetz, Donald 1986. Two principles and some rules for gender in German: Inanimate nouns. *Word* 37, 1986, 189-217.
- Taraban, Roman og Vera Kempe 1999. Gender processing in native and nonnative Russian speakers. *Applied Psycholinguistics*, 1999, årg. 20, nr. 2, 119-148.
- Tenfjord, Kari 2009. Grammatikalisering og andrespråkstilegnelse. *NORDAND Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*. 2009, årg. 4, 7-30.
- Tenfjord, Kari 2006. Kva er "god nok norsk" for å delta i det norske samfunnet? I *Den nye norsken? Nokre peilepunkt under globaliseringa*,

- redigert av Sandøy og Tenfjord. Oslo: Novus Forlag, 187-213.
- Trosterud, Trond 2001. Genustilordning i norsk er regelstyrt. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 2001, årg. 19, 19-58.
- Unterbeck, Barbara og Matti Rissanen 2000. Preface. *Trends in Linguistics*, 2000, årg. 124, ix-xiv.
- Uri, Helene 2001. Genusmarkering og hemmelighetskremmeri. I A. Golden og H. Uri (red.). *Andrespråk, tospråklighet, norsk. Festskrift til Anne Hvenekilde*, Unipub forlag, 30-44.